

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՅԱԽԵՐԺԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Եւ ամառասկի ես ընդ ձեզ եմ
զամենայն առաքա՛ միջնե ի
կառաւոր աշխարհի:
(ՄԱՍՅ. ԻԸ. 20)

Վերահասու ըլլալ կարենալու այս խօսքերու ճշմարտութեան, և անոնց անմիջական լրուսին, ի մտի պէտք է ունենալ զանոնք՝ որոնց ուղղունցան այս խօսքերը առաջին անգամ, երբ Յիսուս ևր բաժնուէր իրենեան և աշխարհէն: Եւ յիշուի առաքեալները երբեք իրենց այնքան մօտ չէին զգացեր Վիսուս, բայց իրմէն բաժնուելէն վերջ միայն:

Առաջ, ճիշդ է, իրենց մարմնական աչքերով կը տեսնէին զայն, կը վայելէին աւոր ներկայութիւնը, և կը հիանային անոր հրաշքներուն վրայ: Տեսած էին իր յաղթական կեցուածքը մրկայալոյ ծովուն վրայ, հանգիստտես եղած էին Ղազարոսի յարուսեան, և վայելած ուրիշ շատերու հետ, հացերու բազմաման հրաշքին արդիւնքը, սակայն հակառակ այս բոլորին, Յիսուսի առերևոյթ պարտութեան տեսարանը բաւական եղաւ որ անոնք լեզապատառ փախչին, մոռցած կարծես յիշեալ բոլոր իրութիւնները:

Ի՞նչ էր ուրեմն այն զօրութիւնը, որ մինչ և այն առնէ վախկոտ ու դողահար այս մարդիկը գօտեպնդեց ու մաքնիսացուց և մղեց բացայայտորէն քարոզելու այն գաղափարներու մասին, որ մինչ և այն առնէ զիրենք վերապահ կը թողուր: Ի՞նչ էր այն անսովոր ու ձգողական ուժը, որ հազարաւորներ իրենց կ'առաջնորդէր, և այն հաւատարմքը, որ սիրով մահուան կը տանէր զիրենք, դողացնելով Փետտոսի և Ագրիպայի նման դատաւորները, և զարմացնելով ժամանակի հեթանոս իմաստասէրները: Ուրկէ՞ այս բոլորը, եթէ ոչ այն խոբժանկ զգացումէն, թէ Յիսուս իրենց հետ է, թէ Ս. Հոգիին հեղուամով նորոգուած՝ անոնք իրենց մէջ կը տաճարակէին անոր հոգին. և հաւատացած էին Տիրոջ այն խոս-

տումին թէ՛ ես ձեզի հետ պիտի ըլլամ մինչեւ ի կատարած աշխարհի:

Քրիստոս՝ որուն յաւիտեական ներկայութիւնը կը զգան անոնք, լոկ իտեական գոյութիւն մը էր անոնց համար, արտազրուած իրենց անցողակի յուզումներէն: Ոչ ալ մարդկային տեսակ մը գաղափարաւորպ, զոր իւրաքանչիւր սերունդ ստէպ իր միտքին մէջ կը ստեղծէ, անոր փոխ տալով յաճախ լեզուն իր սեպական ներշնչումներուն և մտածումին: Եւ ոչ ալ պարզ յիշատակ մը, որուն պատկերը կ'ուրուանայ մեր մտածումին մէջ, ժամանակի մը համար միայն: Անոնց ոգեկոչած, և ըզզացած Քրիստոսը աւետարաններու կենդանի Քրիստոսն է, առանց փոփոխման և զիմար գեղծումի: Եւ նոյն կը մնայ Քրիստոսը նաեւ ի. դարու իր աշակերտներուն համար, որոնք նոյն կերպով կը տեսնեն ու կը զգան զայն, ինչպէս առաջինները. և կրնան ըսել Ս. Պօղոսի հետ, թէ և զինք չենք ճանչնար ըստ մարմնոյ, բայց կը ճանչնանք ըստ հոգւոյ, և այս վերջին հանգամանքով է որ ան ապրած է զարեբով՝ այնքան ներշնչող և կենդանի, անբուժաներու հոգիին մէջ:

Թերեւս կարելի ըլլայ հերոսի մը կամ սուրբի մը համար ըսել թէ իր յիշատակովը կը խօսի մեզի, թէ և բաժնուած զարեբով մեզմէ: Եւ սակայն ասիկէ անսահմանորէն աւելի է Քրիստոսի ներկայութիւնը. վասն զի բառերէն և պատկերներէն անդին կայ կենդանի Փրկիչը, որ կը յայտնուի սիրտեւ: Այնպէս որ երբ կ'ըսենք թէ Յիսուս ներկայ է, կը զօրծածենք բառը իր հոգեկան հարազատ իմաստով: Այս վերջին՝ առումով միայն կը բարացուցուի Յիսուսի իրական ներկայութիւնը, և այս ներկայութիւնն է որ Ան խոստացած է իրենեան և իր Եկեղեցիին, իրողութեան այս հանգամանքին մէջ պէտք է փնտռել գաղտնիքը անոնց, որոնք Յիսուսի իրական ներկայութեամբ երաշխաւորուած հրաշքներ գործեցին, և ասոր հակառակ իրողութեան մէջ կը կայանայ զժբախտութիւնը անոնց՝ որոնք միայն իր անունին կառչած կը վրիպին իրենց զերին մէջ:

Նկատեցէք Վիսուս իրեւ անհատ մը միայն, մին անոնցմէ զորս մարդկային պատմութիւնը մեծ բառով կը տիտղոսէ և այն ատեն ինք ուրիշ բան պիտի չերեւի մեզի,

բայց միայն իբրև պատկեր մը կամ յիշատակ մը՝ որ մեզի պիտի բերէ մեռած ժամանակի մը յուշերն ու հրահանգութիւններն միայն։

Ի մտի ձենեցէք ընդհակառակն Ս. Գրական Յիսուսը, այսինքն աշխարհի Փրկիչը, և դուք պիտի զգաք իր ներկայութիւնը և պիտի հաւատաք իր սիրոյն։ Վասնզի այս անգամ իր և մեր միջև գոյաւորուած կապը այլևս լոկ յիշատակ մը պիտի չլլայ, այլ հաղորդակցութիւն մը, և նախասիրուած ժամագրութիւն մը զոր ան պիտի պայմանաւորէ մեր հոգիներուն։ Այն ատեն միայն հնարաւոր կ'ըլլայ ըմբռնել աշխարհի Փրկիչը իր յայտնութիւններով, իր սիրոյ առաքելոյ անգամանքով, և կորուսած ոչ-խաղաղութեան նկատմամբ իր ունեցած բարի հոգովի հոգածութեամբ և խնամքով։ Այն ատեն մեր մասին ըսուածները լոկ այլաբանութիւններ չեն լինիր, այլ իրականութիւն լին իր ճշմարտութեան հաւաստիքը պիտի խառնէ մեր կեանքին, և մեզի հետ պիտի ըլլայ մինչև ճակատագրական այն օրը, երբ գինք պիտի կարենանք տեսնել այլևս եքիս առ երես, համաձայն իր խոստումին։

Ճիշդ է թէ առաքելները, իբրև հաւատարմ հրեաներ, պաշտած էին իրենց հայրերու Աստուածը, որ իրական ու ճշմարիտ էր իրենց համար, ծուր գրած էին Տաճարին մէջ, լսած էին իրենց Վարդապետը կափառնալուծի սինակովին մէջ, և երազած իրեն հետ միասին Գալիլոյ լճակին կապոյտ ջուրերուն առջև։ Անոնք գիտէին զԱստուած, բայց չէին կրցած զգալ Անոր իրականութիւնը։ Հացերուն հրաշքը, ջուրին գինիի փոխուիլը, կոյրին բժշկութիւնը, բոլոր ատենք կը զգացնէին Աստուծոյ մերձաւորութիւնը, կը տաքնային Անոր հպումէն, կը պայծառանային Անոր աստուածային պատկերով։ Սակայն այդ բոլորը այլևս անուշ յիշատակներ կը մնային այն գաճաղակ օրէն ի վեր երբ Յուզան Գինիսէ մահի առաջնորդեց կրկնորները, Բայց Յարութեան ու մանաւանդ Համբարձման հրաշալի իրողութիւններէն վերջ, Խորհուրդը՝ Մեծ վայելչութեամբ զոր անոնք ըզգացեր էին երեսմէ, դարձեալ ետ կուգար, իրենց մէջ յաւերթօրէն մնալու համար։

Համբարձման վերջին և լրացեալ ընեսը

եղաւ Յիսուսի երկնայնացման, և Զիթենեաց լեռը՝ կամրջակէտը երկրի և երկնքի, Լեռները՝ նոր չէր որ տեսարանները պիտի դառնային մեծ իրողութիւններու, կրօններու պատմութեան մէջ անոնք Աստուծոյ մօտենալու, երկնայնալու սանդղակներ են։ Սինա և Քորէթ Հին Ուխտի մէջ, Հիմալայեան և Զեմաւեստան աշխարհը երկնքին մերձեցնող կատարներ եղած են։ Ուղիւտար չէ բացատրել այս երևոյթը, վասնզի լեռները ոյժի աղբիւրներ են, հոն հորիւզոնը կը մեծնայ, անհունութեան և մեծութեան խոհանքին կ'արթնան հոգիին մէջ։ Դաշտը ընդհակառակն խաղաղութեան և չափաւորութեան զգացումով կը տոգորէ։

Լեռներու այս խորհուրդին նշանակութիւնն ու գերը կ'երեւի Յիսուսի կեանքին մէջ։ Քրիստոնէութիւնը լեռներուն վրայ կը յայտագրէ և կ'իրագործէ մեր կրօնին և աւորի հիմնադրին Աստուծային կողմը։ Քրիստոնէութիւնը կարելի է ըսել կը յայտարարուի երանութեան լեռնէն, վասնզի «Երանիներ»ը Տառնաբանեան կը կազմեն նոր կրօնի և թագաւորութեան։ Նոր է ձայնը որ կը հնչէ այդ բարձունքէն, արժէքներու տախտակը յեղաշրջող աստուածային պատգամը, օրէնքին տեղ ոգեկան տասնաբանեան։ Ինչ փոյթ լերան Փիզիք փոքրութիւնը, յաւիտեանական արժէքներ հոն խօսուեցան։

Թարր՝ այլակերպութեան լեռը, երկրորդ գագաթն է Յիսուսի երկնայնացման, աստուածայինի մատուցումը մարդոց, աշակերտները երանի տունին այդ վայրկեանին և բնաւ չմոռցան այդ պահը։ Այլակերպութիւն մը հրաշալի երևոյթ մը չէ լոկ, այլ մարգուն պայծառակերպութիւնը, օրբութեան գերագոյն կարելիութիւնը։ Գողգոթան, ուրիշ լեռ մը, ուր մէկ կողմէն կ'երեւի մարդկութիւնը իր բոլոր ողբերգութեամբ, արեան պատկերով, և աստուածութիւնը Յարութեան հրաշալի տեսարանով։ Լեռներու վրայ տեսարանուած այս եղելութիւնները աշխարհի մէջ իրագործելի կարելիութիւններու գեղեցիկ հեռապատկերները կը բանան մեր աչքերուն և հոգիին։ Իսկ Համբարձումը վերջնականօրէն յաւիտեանականութիւնը կը բանայ մեզի, երկնք մտնելու և յաւիտեան ապրելու ապահովութիւնը։ Ենովքով և Եղիայով մտատեսուած

մարդկային երազն է որ կ'իրականանայ: Երկինքը այլևս իրականութիւն մըն է մեզի համար, որովհետեւ մեր Տիրոջ մարդկութիւնը կը բնակի նոն, փառաւոր՝ որովհետեւ իր մեծութիւնն է նոն, սիրելի՛ որովհետեւ իր սէրն է նոն, սէրը որ լեցուց իր երկրային կեանքը, կարելի ըրաւ իր հրաշքները և խաչին տեսարանը: Եւ սէրը որ միշտ իրական պիտի ընէ իր ներկայութիւնը մեր մէջ և կարելիութիւնը մեր իրեն նետ ըլլալուն: Ամպը՝ որ ըստ Աւետարանի բացատրութեան ծածկեց զինքը աշխարհէն, ստոյգ փաստն է Անոր գոյութեան, և այդ ամպը սեւելի քան լուսաւոր է իրեն հաւատացող բոլոր հոգիներուն համար: Իսկ թէ ինչպէ՞ս պէտք է մեր կեանքը հանդերձուի ի հաշիւ յաւիտենականին, լերան քարոզը սանդուխն է այդ վերելքին սրուն վերջին աստիճանը կը հանգչի Համբարձման իրականութեան: Եւ ձողիով աղքատութիւնը որ կուշտ կ'ընէ մեր հոգին ու մարմին աչքը աշխարհի բռնիքներէն, բայց մանաւանդ չարիքներուն դիմաց, Եւ ձողութիւնը որ զգալ կուտայ մեզի մեր փոքրութիւնը և կարելի կ'ընէ բանալու համար զմեզ բարձրագոյնին ու ստորագայսին հաւասարապէս, և խաղաղութեան ճառագայթը ունի միշտ իր հոգիին մէջ և իր աչքին զիմաց: Համբարձումը կը սկսի խոնարհութեան զգացումէն: Երանութեան լեռը իր խոնարհումին մէջ և նեղ հսգին իր ինքնաճանաչումին մէջ աւելի բարձր են քան բոլոր բարձրութիւնները կարելի աշխարհներու:

Ամէն մարդ որ մեր աշխարհի կեանքէն կ'անցնի, պիտի ունենայ իր երանութեան լեռը, Ալլահիբարձութեան պահը, Գողգոթան, և Համբարձումը, այսինքն իր օրէնքը, իր սրբութիւնը, իր տառապանքն ու յաղթանակը, և մուտքը իր փառքին, երկընթին մէջ: Եւ այս բոլորը այն ատեն միայն, երբ մենք ունենանք իր յանրժական ներկայութիւնը, և երկրի վրայ կեցած կարենանք զգալ երկինքը մեր մէջ:

Ե. Վ. Տ.

ՎՍՏԱՇԵԼԻ ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Ուրախութիւնը Քրիստոնէութեան յատուկ հոգեմիճակ մըն է: Ոչ թէ որովհետեւ Քրիստոնէութիւնը ինքնաբերաբար կը ջնջէ ամէն ցաւ — ըսած ենք ատրկա արդէն — այլ սրովհետեւ ան կը սորվեցնէ մեզ ասուապանքին գերը, զայն կրեւու կերպը, մեզի տալով օրինակ մեր տառապող Տիրոջ: Տակաւին, զրական միտք մը կը բերէ ան մեզի, մշտապէս հանդարտութեան ու սրտի խաղաղութեան մէջ պահելով զմեզ: Ասոր համար է որ ընդմիշտ պաշտպանուած ու զօրացած ենք Աստուծով՝ այսինքն ան հոնօթե՛կ յստակատես, բարի և Վորովի հօր մը հովանիով:

Անարդար ենք Աստուծոյ հանգէպ: Զայն կը նկատենք խստագոտ վերահսկիչ մը, որ կը լրտեսէ մեզ, ունենալու համար հոնոյը՝ առաւել կամ նուազ անգուժ պատիմներ սահմանելու, մանրակրկիտ կերպով հաշուրած սակագիրն մը համաձայն: Եւ կամ, զայն կը ներկայացնենք իբրեւ վաճառական մը, որ անհոգօրէն երկնքի երջանկութիւնը կը ծախէ մեզի, արտաքին կարգ մը ծէսերու փոխարէն, Աստուծոյ ըլլար կարծես: Տօ՛ւր՝ որ առնես: Այսքան կը վճարես, փոխարէն ա՛յսքանի իրաւունք կ'ունենաս: Եւ սակայն իրողութիւնը այսպէս չէ ամենին: Աստուծա՛մ ո՛չ թիապարտպանորդ մըն է, և ոչ ալ մեքենական շնորհաբաշխ մը: Կրօնքը էապէս սրտագին քանկամութիւն է: Աստուծա՛մ կը սիրէ զմեզ, և իր խանդաղատանքով, իր մշտարթուն հսկողութեանը, իր խնամքով կը պահպանէ զմեզ: Տերաւորչանես սահմանի կարծած է զԱյն, ըսելով. — «Ոչ ոք Հայր է Աստուծոյ չափս: Սակայն Աստուծա՛մ ինքն իսկ ըսած էր արդէն Ս. Դիւրքի մէջ, թէ իր սէրը մօր մը սէրէն ալ զօրաւոր էր. «Ենդինակ մայր մը եթէ իր զաւակը լքէ, ես պիտի չլքեմ զձեզ երեքքա: Ու եւ յիշէք մեք Տիրոջ խօսքը. «Քանիցս անգամ կամեցայ ժողովել զձեզ շուրջ զրնեւ, զոր օրինակ ժողովէ հաւ զձագս իւր ընդ թեւովք իւրովք»: Անհուն վստահութեան, քացարձակ ապահովութեան այն զգացումը զոր մանուկը ունի բազուկներուն մէջը իր մօրկան, մեծագոյն երջանկութիւնն է քրիստոնէին: